

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO UNIVERSITETAS

Ekonomikos ir vadybos fakultetas

Administravimo ir kaimo plėtros katedra

Stasė Navasaitienė

Rasa Merkienė

SOCIOLOGIJOS PAGRINDAI

Mokomoji knyga

TURINYS

PRATARMĖ	5
1. SOCIOLOGIJOS MOKSLO SAMPRATA	7
1.1. Sociologijos mokslo atsiradimo socialinės teorinės prielaidos.....	7
1.2. Sociologijos mokslo objektas ir dalykas.....	8
1.3. Sociologinės analizės lygiai.....	11
1.4. Sociologijos ryšys su kitais mokslais	12
1.5. Sociologijos mokslo raida Lietuvoje	14
1.6. Žymiausi Lietuvos sociologai.....	17
2. SOCIOLOGIJOS TEORIJOS	22
2.1. Teorijos samprata. Mikro- ir makrosociologinės teorijos.....	22
2.2. Sociologinių teorijų pradininkai: A. Kontas, H. Spenceris.....	24
2.3. Sociologijos klasikai: K. Marksas, E. Durkheimas, M. Vėberis.....	25
2.4. Pagrindinės sociologinės paradigmos: funkcionalizmas, konflikto teorija, simbolinis interakcionizmas	27
3. SOCIOLOGINIAI TYRIMAI	32
3.1. Sociologinių tyrimų samprata ir klasifikacija.....	32
3.2. Sociologinių tyrimų raida	34
3.3. Sociologinio tyrimo procesas ir programa.....	37
3.4. Rinkos tyrimo metodai	40
3.5. Kaimo bendruomenių socialinių poreikių tyrimai	45
4. VISUOMENĖ IR KULTŪRA	51
4.1. Visuomenės, kaip socialinės sistemos, samprata.....	51
4.2. Kultūros samprata.....	55
4.3. Kultūros elementai.....	57
4.4. Kultūrų vienovė ir įvairovė.....	59
4.5. Kultūrų kaita	61
5. SOCIALIZACIJA	63
5.1. Socializacijos samprata	63
5.2. Socializacijos tipai.....	64
5.3. Socializacijos veiksniai	67
5.4. Socializacijos modeliai	70
6. SOCIALINĖ NELYGYBĖ VISUOMENĖJE	71
6.1. Socialinės stratifikacijos samprata.....	71
6.2. Socialinės stratifikacijos teorijos: klasių teorija pagal K. Marksą; klasė, statusas ir valdžia pagal M. Vėberį.....	72
6.3. Socialinį sluoksnį skiriantys požymiai	76
6.4. Socialinės stratifikacijos sistemos: socialinės klasės, socialiniai sluoksniai, kastos.....	78
6.4.1. Socialinė atskirtis kaip socialinės nelygybės išraiška	80

6.4.2. Socialinę atskirtį kaimo vietovėse lemiantys veiksniai.....	84
6.5. Socialinis mobilumas.....	87
7. DEVIACIJA IR SOCIALINĖ KONTROLĖ.....	89
7.1. Deviacijos samprata. Deviantinio elgesio rūšys	89
7.2. Deviantinio elgesio priežastys ir deviacijos teorijos.....	92
7.3. Deviacijos funkcijos	95
7.4. Socialinės kontrolės samprata	95
7.5. Socialinės normos ir sankcijos	98
7.6. Socialinės kontrolės procesas	100
8. SOCIALINIAI INSTITUTAI	102
8.1. Socialinio instituto samprata	102
8.2. Socialinių institutų tipologija ir funkcijos	103
8.3. Pagrindiniai socialiniai institutai	103
8.3.1. Šeima kaip socialinis institutas	104
8.3.2. Švietimo institutas.....	108
8.3.3. Ekonomikos institutas	111
8.3.4. Politiniai institutai.....	114
8.3.5. Religijos institutas.....	116
9. KAIMO IR MIESTO SOCIOLOGIJA	122
9.1. Kaimo sociologijos objektas.....	122
9.2. Lietuvos kaimo vystymo ypatumai.....	123
9.3. Kaimo kultūros bruožai	126
9.4. Miesto sociologijos kryptys.....	127
9.5. Socialiniai procesai mieste	131
9.5.1. Urbanizacija.....	131
9.5.2. Migracija.....	134
10. SOCIALINĖS GRUPĖS IR ORGANIZACIJOS	136
10.1. Socialinės grupės samprata.....	136
10.2. Organizacijos samprata ir tipologija.....	137
10.3. Organizacijų teorijos	141
10.4. Nevyriausybinių organizacijų	144
11. SOCIALINIAI POKYČIAI.....	147
11.1. Socialinių pokyčių šaltiniai. Socialinių pokyčių teorijos.....	148
11.2. Modernizacija.....	150
11.3. Globalizacija.....	151
11.4. U. Becko rizikos visuomenė	154
LITERATŪRA	157
PRAKTINĖS UŽDUOTYS	161